

Lausunto

26.10.2022

Asia: VN/599/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle virvoitusjuomaverosta annetun lain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan virvoitusjuomaveron muuttamista nykyistä terveysperusteisemmaksi. Tällä tavoitellaan kulutuksen ohjaamista korkean sokeripitoisuuden juomista vähemmän sokeria sisältäviin juomiin. Lisäksi virvoitusjuomaveron veropohjasta oltaisiin poistamassa kiinteät juoma-ainekset. Veropohjaan lisättäisiin yli 5 litran vähittäismyyntipakkauksiin pakatut makeuttamattomat ja maustamattomat vedet sekä kivennäisvedet.

Syksyllä 2021 budjettiriihen yhteydessä hallitus sopi terveysveron vaiheittaisesta valmistelusta. Hallitus päätti, että valmistelun ensivaiheessa virvoitusjuomaveroa muokattaisiin terveysperusteisempaan suuntaan lisäämällä sen terveysohjausta. Tässä yhteydessä tarkasteltaisiin, voitaisiinko kotimaiset marja- ja hedelmämehut rajata pois virvoitusjuomaveron piiristä. Esitysluonnoksessa varsin yksiselitteisesti todetaan, että esimerkiksi suomalaisia marjamehuja ei ole mahdollista asettaa verotuksellisesti eri asemaan kuin tuontimehuja. SEUT 100 artiklan mukaan jäsenvaltiot eivät saa määrätä muiden jäsenvaltion tuotteille korkeampia välittömiä tai välillisiä sisäisiä maksuja kuin ne määräävät samanlaisille kotimaisille tuotteille.

Nykyisellään virvoitusjuomaverossa on sokeriperusteinen porrastus kahteen veroluokkaan. Alempaa verokantaa (13 senttiä/litra) sovelletaan virvoitusjuomaveron alaisiin tuotteisiin, jotka sisältävät enintään 0,5 grammaa sokeria 100 grammaa tai 100 millilitraa kohden. Ylempää verokantaa (32

senttiä/litra) sovelletaan vastaavasti virvoitusjuomaveron alaisiin tuotteisiin, joiden sokeripitoisuus ylittää edellä mainitut rajat.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan verorakenteen muutosta siten, että virvoitusjuomavero porrastettaisiin kuuteen eri veroluokkaan. Alimpaan veroluokkaan (13 senttiä/litra) kuuluisivat tuotteen kokonaissokeripitoisuudesta riippumatta ne tuotteet, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Alimpaan veroluokkaan kuuluisivat aiempaan tapaan esimerkiksi light-limonadit, sokerittomat mehut, kivennäisvedet ja vedet. Merkittävänä erotuksena aiempaan, alimpaan veroluokkaan kuuluisivat muutoksen seurauksena myös esimerkiksi täysmehut, jotka eivät sisällä lisättyä sokeria. Kyseiset täysmehut saattavat sisältää luontaista sokeria yhtä paljon kuin esimerkiksi sokeroidut kolajuomat. Kyseisten täysmehujen valmisteverotaso näin ollen alenisi 19 senttiä/litra nykyiseen verrattuna.

Lisättyä sokeria sisältäville juomille asetettaisiin viisi verotasoja, jotka porrastettaisiin niiden sisältämän kokonaissokerimäärän (luontainen + lisätty sokeri) mukaan. Kokonaissokerimäärän perusteella verotasot määräytyisivät seuraavasti (suluissa muutos nykyiseen valmisteverotasoön):

- 0 – 2,5 grammaa sokeria/100 ml – 19 snt/l (-13 snt/l)
- > 2,5 – 5 grammaa sokeria/100 ml – 25 snt/l (-7 snt/l)
- > 5 – 8 grammaa sokeria/100 ml – 32 snt/l (+0 snt/l)
- > 8 – 11 grammaa sokeria/100 ml – 39 snt/l (+7 snt/l)
- > 11 grammaa sokeria/100 ml – 46 snt/l (+14 snt/l)

Käytännössä uusi veroporrastus keventäisi lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta korkeintaan 5 grammaa/100 ml sokeria sisältävien juomien verotusta ja kiristäisi enemmän kuin 8 grammaa/100 ml sokeria sisältävien juomien verotusta. > 5 – 8 grammaa/100 ml sokeria sisältävien juomien verotus säilyisi ennallaan.

Sikäli kun verotasoporrastus lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta perustuu juoman sisältämään kokonaissokerimäärään, uusi porrastus kohtelisi vähän sokeria sisältäviä juomia kohtuullisemmin verrattuna nykyisen kahden veroluokan jaotteluun. Haittanäkökulmasta on hankala perustella, minkä vuoksi esimerkiksi 1 gramman sokeria 100 millilitraa kohden sisältävää juomaa kohdellaan virvoitusjuomaveron tapauksessa yhtäläisesti verrattuna juomaan, joka sisältäisi kymmenkertaisen määrän sokeria. Uusi porrastus tekisi lisättyä sokeria sisältävien juomien osalta vallitsevaan asiantilaan perustellun muutoksen, sillä vero kohdistuisi tarkemmin haitan aiheuttajaan, eli tässä tapauksessa kokonaissokerimäärään.

Esitysluonnoksessa on mainittu useita syitä, miksi juomista saatu sokeri on kaikissa muodoissaan haitallinen ravintoaine, miksi sen saannin vähentämisellä sokeripitoisista juomista olisi myönteisiä vaikutuksia ja miksi olisi perusteltua kohdistaa haittaverotusta yleisesti sokeripitoisiin juomiin. Luonnoksessa ilmenee muun muassa seuraavaa:

- runsas sokerinkäyttö on yhteydessä hammaskariekseen
- juomien terveyshaitta on määriteltävissä niiden sisältämäksi sokeriksi
- usein juomien kulutuksesta ei voida katsoa syntyvän ravitsemuksellista hyötyä, jolloin niiden kulutuksen vähenemisestä ei voi katsoa olevan terveydellistä haittaa
- juomat eivät tuo kylläisyyden tunnetta, joten niitä voi nauttia enemmän kuin kiinteitä elintarvikkeita mikä voi lisätä sokerinsaantia
- lasten ja nuorten sokerin saannin vähenemisellä voisi olla suuri terveyshyöty, koska lapsuudessa syntyneet juomatauvat ja ylipaino jatkuvat usein aikuisuuteen
- Maailman terveysjärjestö on suositellut sokeripitoisiin juomiin kohdistuvan veron käyttöönottoa kyseisten tuotteiden kulutuksen vähentämiseksi
- ”Terveyden kannalta ei ole merkitystä sillä, onko sokeri juomaan lisättyä vai luontaista.”

Ruokavirasto suosittelee, että ”täysmehuja (100 % mehu) ja nektareita voit nauttia aterioiden yhteydessä enintään 2 dl päivässä, mutta ne eivät korvaa hedelmiä. Koska täysmehut sisältävät luonnostaan sokereita ja happoja sekä monet nektarit myös lisättyä sokeria, niitä ei suositella myöskään janojuomiksi. Täysmehuja ja nektareita kannattaakin laimentaa vedellä.”

Esitysluonnoksessa kuitenkin todetaan, että ”luontaista sokeria sisältävillä tuotteilla voi olla muita terveyttä edistäviä vaikutuksia”. Esimerkiksi täysmehujen kohdalla terveyttä edistäväksi ominaisuudeksi voidaan arvioida olevan vitamiinipitoisuus verrattuna esimerkiksi sokeroituihin limonadeihin. Toisaalta, Ruokaviraston yllä siteeratun suosituksen mukaan täysmehut ja nektarit eivät korvaisi ruokavaliosta hedelmiä ja että niiden laimentaminen vedellä ennen juomista olisi kannatettavaa. Mehujen ja nektariinien nauttimiseen ei myöskään ole esitetty varsinaista vähimmäissuosituksia. Esitettyjä suosituksia voikin tulkita siten, että kyseisten juomien säännöllinen käyttö ei vaikuttaisi olevan ravitsemuksellisesti kovin tarpeellista. Näin ollen, vain luontaista sokeria sisältävien tuotteiden osalta on varsin niukalti perusteltu, minkä tähden niihin olisi syytä soveltaa alinta verokantaa sen sijaan, että niihin sovellettaisiin porrastetun taulukon mukaista kokonaissokeripitoisuusperusteista verokantaa.

Koska esityksen veromuutoksen tavoitteena on ”muuttaa virvoitusjuomaveroa nykyistä voimakkaammin terveysperusteiseen suuntaan”, voidaankin lisäämätöntä sokeria sisältämättömien tuotteiden lukemista mukaan alimman verokannan soveltamisalaan pitää hyvin kyseenalaisena terveystavoitteen toteutumisen kannalta. Ehdotettu veroporrastus juoman

kokonaissokeripitoisuuden perusteella palvelee terveystavoitetta ja olisi yleisenä lähtökohtana myös verorakennetta yksinkertaistava.

Lisäksi, terveystavoitteen saattaisi olla perusteltua, että sokerittomia ja makeuttamattomia vesiä, kuten esimerkiksi kivennäisvesiä tai pullovesiä verotettaisiin muita juomia matalammalla verokannalla.

Veroteknisesti ei lisättyä sokeria sisältävien juomien verottaminen matalalla verokannalla toisaalta korjaisi erään virvoitus- ja alkoholijuomaveroon liittyvän vallitsevan epäkohdan. Nykyisin sokeripitoisten juomien valmistevero on korkeampi kuin sellaisen oluen tai etyylialkoholipohjaisen juoman alkoholivero, joka juuri ylittää alkoholiveron alkoholipitoisuuden alarajan.

Esitysluonnoksessa ehdotettujen muutoksien arvioidaan vähentävän verotuottoja noin 2 miljoonalla eurolla veropohjaan ehdotettujen rajausten vuoksi. Muiden muutoksien osalta uudistus arvioidaan olevan kokonaisuutena verotuottoneutraali, joskin verotuotto kertyisi uuden veroporrastuksen myötä aiemmasta poikkeavalla tavalla. Lisättyä sokeria sisältävistä juomista kerättäisiin noin 12 miljoonaa euroa enemmän valmisteveroa, kun taas vain luontaista sokeria sisältävistä juomista kerättäisiin valmisteveroa noin 12 miljoonaa euroa vähemmän kuin ennen.

**

Veronmaksajain Keskusliitto näkee haittoihin kohdistuvan verotuksen yleisesti kannatettavana ja virvoitusjuomaveron muuttamisen terveystavoitteeseen suuntaan myönteisenä muutoksena. Verotasojen ehdotettu porrastus juoman kokonaissokeripitoisuuden mukaan on perusteltu, sillä muutoksen seurauksena virvoitusjuomavero kohdistuisi entistä tarkemmin veronalaisten juomien terveyshaittaan, joka tässä tapauksessa on juoman sisältämä kokonaissokerimäärä.

Pelkkää luontaista sokeria sisältävien juomien lukeminen mukaan virvoitusjuomaveron alimman verotason soveltamisalan piiriin vaikuttaa terveystavoitteiden vastaiselta. Kyseiselle muutokselle on esitysluonnoksessa vähäiset terveydelliset perusteet, toisin kuin niiden verottamiselle kokonaissokeripitoisuutensa mukaan. Täten vaikuttaisi luontevammalta, että virvoitusjuomaveron alimpaan veroluokkaan luettaisiin ainoastaan sokerittomia juomia ja että muita veronalaisia juomia verotettaisiin niiden kokonaissokeripitoisuuden perusteella sokerin lähteestä riippumatta.

**

Kalluinen Janne
Veronmaksajain Keskusliitto ry